

Studia Bezpieczeństwa Narodowego
Zeszyt 28 (2023)
ISSN 2028-2677, s. 81-96
DOI: 10.37055/sbn/169767

Instytut Bezpieczeństwa i Obronności
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Wojskowa Akademia Techniczna
w Warszawie

National Security Studies
Volume 28 (2023)
ISSN 2028-2677, pp. 81-96
DOI: 10.37055/sbn/169767

Institute of Security and Defense
Faculty of Security, Logistics and Management
Military University of Technology
in Warsaw

MIGRACJA A TERRORYZM – ANALIZA ZALEŻNOŚCI

MIGRATION AND TERRORISM – ANALYSIS OF RELATIONSHIPS

Zuzanna Sara Moczydłowska
Straż Marszałkowska

Abstrakt. Celem badawczym niniejszego artykułu jest identyfikacja zależności między migracją a terroryzmem. Jest to problematyka związana z obszarem nauk o bezpieczeństwie międzynarodowym. Dokonano charakterystyki podstawowych pojęć, sytuacji migracyjnej w Unii Europejskiej, przeanalizowano sposób działania terrorystów, w tym źródła finansowania terroryzmu oraz zaprezentowano metody przeciwdziałania terroryzmowi. Poddano analizie przykłady ataków terrorystycznych, w których sprawcą był obcokrajowiec. Opisano sytuację migracyjną we Francji oraz przedstawiono liczbę ataków, których dokonano w tym państwie. Autorka przytoczyła dwie metody wykorzystania migracji do dostępu do państwa, które ma być celem ataku terrorystycznego. W pracy zweryfikowana zostanie hipoteza, głosząca że migracja i terroryzm są ze sobą powiązane, a większy przepływ ludności powoduje wzrost liczby ataków terrorystycznych. Artykuł wskazuje jak można przeciwdziałać atakom terrorystycznym. Podkreślono, że niezwykle istotnym elementem walki państwa z terroryzmem jest zaszczepienie świadomości zagrożenia oraz konieczności alarmowania władzy o potencjalnym niebezpieczeństwie w społeczności międzynarodowej. W czasach, kiedy to Internet rządzi światem, a media społecznościowe są głównym komunikatorem, należy je wykorzystywać do zbierania informacji o terrorystach. Przy pisaniu artykułu posłużono się dwiema metodami badawczymi: systemową oraz historyczną. O wykorzystaniu metody systemowej zdecydował fakt, iż praca przedstawia analizę działalności terrorystycznej, rozumianej jako powiązany zbiór elementów. Posłużenie się metodą historyczną było konieczne ze względu na fakt przedstawienia przykładów zamachów terrorystycznych we Francji na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. W pracy można także wskazać relacje przyczynowo skutkowe. Ramy czasowe pracy obejmują okres od roku 2001 do dnia dzisiejszego. Analiza zagadnienia odnosi się do obszaru państw członkowskich Unii Europejskiej. Artykuł wypełnia lukę badawczą z zakresu badań nad terroryzmem i migracją. W literaturze przedmiotu brakuje publikacji opisujących współzależność, jaka istnieje między terroryzmem a migracją.

Słowa kluczowe: terroryzm, migracja, globalizacja, imigrant, zagrożenie

Abstract. The research objective of the article is to identify the links between migration and terrorism. This is an issue related to the field of international security sciences. The main concepts, the migration situation in the European union were described, the way terrorists operate, including the sources of terrorist financing and methods of counter-terrorism were presented. Examples of terrorist attacks in

which the perpetrator was a foreigner were analysed. The migration situation in France was described and the number of attacks that have been carried out in the country was presented. The author cited two methods of using migration to gain access to a country targeted by a terrorist attack. The thesis will verify the hypothesis the migration and terrorism are linked and that greater population movements cause an increase in the number of terrorist attacks. The article indicates how terrorist attacks can be countered. It stresses that an extremely important part of the state's fight against terrorism is to instil awareness of the threat and the need to alert authorities to the potential danger in the international community. At a time when the Internet rules the world and social media is the main communicator, it should be used to gather information about terrorists. Two research methods were used: systemic and historical.. the use of the systemic method was decided by the fact that the article presents an analysis of terrors activity, understood as a related set of elements. The use of the historical method was necessary due to the fact of presenting examples of terrorist attacks in France over the last dozen years. Cause and effect relationships can also be indicated in the work. The timeframe of the work covers the period from 2001 to the present day. The analysis of the issue refers to the area of European Union member states. The article fills a research gap in the field of terrorism and migration studies. The literature lacks publications describing the interdependence that exists between terrorism and migration.

Keywords: terrorism, migration, globalization, immigrant, threat

Wprowadzenie

11 września 2001 r. Nowy Jork, marzec 2004 r. Madryt, lipiec 2005 r. Londyn czy wreszcie Paryż 2015 r. Można śmiało powiedzieć, że to w dużej mierze po tych atakach w opinii publicznej ruchy migracyjne zaczęto postrzegać jako wyzwanie dla bezpieczeństwa zarówno wewnętrznego, jak i zewnętrznego. Zwrócono uwagę na to, że masowe przemieszczanie się ludzi stanowi szansę dla rozwoju terroryzmu. Nasilony napływ uchodźców, jaki nastąpił w Unii Europejskiej po 2011 roku, dał świadectwo tego, że polityka migracyjna nie jest skuteczna, a system ochrony granic nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Ataki terrorystyczne, jakie miały miejsce w pastwach członkowskich UE w drugiej dekadzie XXI wieku zaczęto kojarzyć z migracją. Swoboda w poruszaniu się między państwami jest dobrobytem. Jednak należy być świadomym, że ten dobrobyt, będący pochodną globalizacji sprzyja rozwojowi zagrożenia, jakim jest działalność terrorystyczna. Przyjmowanie uchodźców związane jest z ryzykiem zaproszenia do swojego państwa terrorysty Państwo mające za priorytet ochronę swoich obywateli, powinno mieć opracowaną prognozę zagrożeń terrorystycznych oraz politykę ich przeciwdziałania. Państwem szczególnie doświadczonym przez terroryzm jest Francja. Co znamienne, to właśnie Republika Francuska spośród wszystkich państw Unii Europejskiej najczęściej wybierana jest przez imigrantów jako cel swoich migracji.

Dziś, kiedy migracja stoi na dość zaawansowanym poziomie, nie należy bagatelizować zagrożeń jakie ze sobą niesie. Omówienie problemu, jakim jest zależność między migracją a wzrostem skali zagrożenia terroryzmem w danym kraju, pozwoli na wysnucie wniosków i sformułowanie postulatów co do możliwych zmian w sposobie działania antyterrorystycznej ochrony państwa. Dobrze przygotowana prognoza zagrożeń terrorystycznych na poziomie strategicznym spełnia de facto

dwie zasadnicze funkcje. Po pierwsze, stanowi ona punkt wyjścia do kształtowania polityki antyterrorystycznej państwa. Po drugie, jest podstawą do opracowania prognozy na poziomie operacyjnym (Aleksandrowicz 2022, s. 125). Migracje można śmiało uznać za swego rodzaju narzędzie walki. Pamiętać jednak należy, że imigranci mogą być nie tylko sprawcą ataku terrorystycznego, lecz także jego ofiarą. Obywatele państw, w których trwa konflikt zbrojny, w których ataki terrorystyczne stoją na porządku dziennym są niejako zmuszeni do ucieczki w celu zapewnienia sobie bezpieczeństwa. W niniejszym artykule zweryfikowana zostanie więc słuszność hipotezy głoszącej, że terroryzm jest powiązany z migracją, a jej wzmożone fale mogą powodować wzrost liczby ataków terrorystycznych. Autor artykułu w swojej analizie odnosi się do obszaru państw członkowskich Unii Europejskiej. Brakuje publikacji, które w sposób pogłębiony podejmują problematykę związku migracji i terroryzmu. Artykuł stanowi próbę uzupełnienia tej luki badawczej. Autorka sformułowała następujący problem badawczy: jaka jest zależność między migracją i terroryzmem. Aby rozwiązać tak sformułowany problem wykorzystano metodę analizy źródeł wtórnych oraz krytyczną analizę literatury.

Charakterystyka podstawowych pojęć

W celu dokonania swoistej refleksji na temat powiązania migracji z terroryzmem, należałoby przytoczyć definicje obu tych pojęć. Tu pojawia się mały problem. Terminu terroryzm nie da się jednoznacznie zdefiniować, co jest następstwem tego, iż świat się nieustannie zmienia, pojawiają się nowe zagrożenia dla państw i społeczeństw, terroryzm przyjmuje coraz to inne formy. Wśród tak wielu prób opisanego zjawiska, definicja terroryzmu, jako bezprawne celowe działanie polegające na stosowaniu przemocy lub groźby jej użycia, motywowane politycznie, ideologicznie lub religijnie w celu wymuszenia zmian politycznych przez wywołanie sinego efektu psychologicznego, który destabilizuje życie społeczne (Cymerski 2021, s. 5), wydaje się autorowi artykułu być najbardziej odpowiednią. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy zaproponowało, że za akt terroryzmu należy uznać każdy czyn popełniony przez osobę lub grupę osób z udziałem przemocy lub groźby jej użycia przeciwko państwu, jego instytucjom, jego ludności w ogólności lub konkretnym jednostkom, motywowanym przez separatystyczne aspiracje, ekstremistyczne koncepcje ideologiczne, fanatyzm lub irracjonalne i subiektywne czynniki, zorientowany na stworzenie klimatu terroru wśród osób publicznych, określonych jednostek lub grup w społeczeństwie bądź w całym społeczeństwie (Jaskiernia 2002, s. 81). Typologia współczesnego terroryzmu jest bardzo rozbudowana. Terroryzm można rozpatrywać ze względu na różne kryteria, w tym między innymi na:

- a) kryterium podmiotu prowadzącego działalność:
 - terroryzm państwowy,

- terroryzm niepaństwowy;
- b) kryterium motywacji:
 - terroryzm polityczny,
 - terroryzm niepolityczny;
- c) kryterium taktyki działań:
 - terroryzm regresywny,
 - terroryzm defensywny,
 - terroryzm ofensywny;
- d) kryterium zasięgu terytorialnego:
 - terroryzm międzynarodowy,
 - terroryzm wewnętrzny.

Migracja jest procesem polegającym na przemieszczaniu się ludności (w sposób legalny czy też nielegalny) w celu zmiany warunków życiowych na lepsze lub ucieczki przed represjami. Według definicji zawartej w Glossary on Migration jest to ruch osób w granicach danego państwa lub ruch polegający na przekroczeniu granicy międzypaństwowej. Migracjami są ruchy ludności obejmujące wszelkiego rodzaju przepływy osób, niezależnie od ich trwania, przebiegu i przyczyn. Podmiotami tak rozumianych ruchów migracyjnych są uchodźcy, wysiedleńcy, migranci ekonomiczni, a także osoby przemieszczające się z innych powodów, w tym w ramach łączenia rodzin. To samo źródło migrację międzynarodową definiuje jako ruch ludności polegający na opuszczeniu państwa pochodzenia lub stałego pobytu, aby osiedlić na stałe lub czasowo w innym państwie, co wiąże się z przekroczeniem granicy międzynarodowej (Perruchoud, Redpath-Cross 2011, s. 52). Kwestie takie jak zapewnianie obywatelom prawa do swobodnego przemieszczania się, łatwy przepływ różnego rodzaju towarów, kapitału czy usług zaliczane do podstawowych wartości integracyjnych Unii Europejskiej, stwarzają ogromne możliwości rozwoju działalności terrorystycznej.

Pojęciem wartym przybliżenia, a ściśle powiązaniem z tematyką artykułu jest globalizacja. W szerszym tego słowa znaczeniu globalizacja to proces, który odnosi się do rosnącej integracji i współzależności między jednostkami działającymi globalnie, czy to na platformie społecznej, politycznej czy ekonomicznej (Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego 2008, s. 44). Choć ta swoista współzależność między państwami ma wiele zalet, to jednak warto zauważyć, że sprzyja ona rozwojowi terroryzmu. Globalizacja pozwala terrorystom ominąć bariery językowe, umożliwia swobodne korzystanie z nowinek technologicznych, ułatwia przemieszczanie się między krajami. Globalna sieć internetowa daje nieograniczone możliwości komunikowania się, stanowi w rękach terrorystów nie tylko narzędzie komunikacji, ale również przestrzeń do zamieszczania treści bliskich ich ideom, często ekstremistycznych (Cymerski 2021, s. 35). Co więcej, w ostatnich latach to dzięki obecności w sieci wiele organizacji przeprowadziło rekrutację nowych członków i zaplanowało wiele mniejszych zamachów (Piasecka, Maniszewska, Borkowska

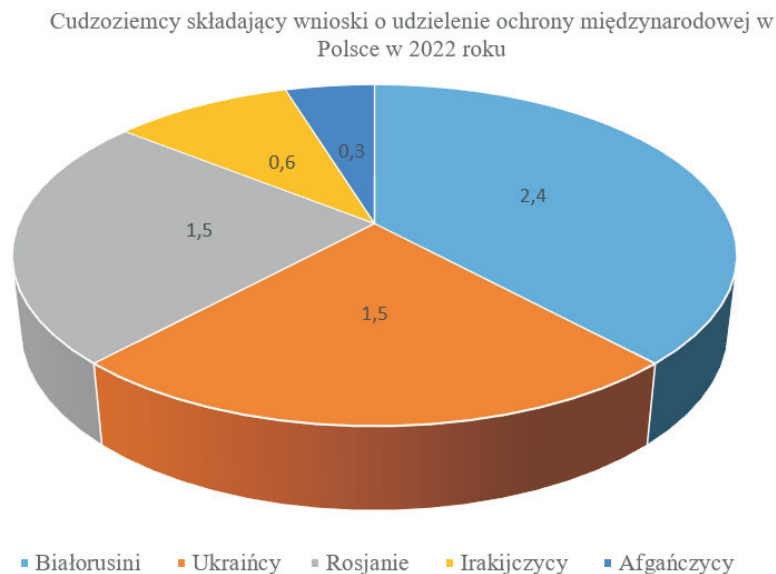
2022, s. 165). Współczesny terroryzm rodzi często w regionach, które w dużo mniejszym stopniu mogą korzystać z dobroci globalizacji, która doprowadziła do pogłębiania się swoistej asymetrii między nowoczesnym Zachodem a resztą świata. Frustracja czy też napięcia społeczne, które pojawiają się jako odpowiedź na biedę, głód, ograniczony dostęp do dóbr, prowadzą do niekontrolowanych migracji. To tak zwana ciemna strona globalizacji doprowadziła do tego, że struktury odpowiadające za bezpieczeństwo poszczególnego państwa czy organizacji międzynarodowych mają problemy z nadążeniem za dynamicznym rozwojem zagrożeń międzynarodowych.

Kryzys migracyjny Unii Europejskiej

Unia Europejska od wielu lat boryka się z dużym kryzysem migracyjnym, który szczyt osiągnął w 2015 roku. W 2015 r., w UE zarejestrowano 1,25 miliona osób ubiegających się o azyl po raz pierwszy; w 2021 r., ta liczba spadła do 537 345 osób. Jednak w marcu 2022 r. 73 850 osób ubiegających się o azyl po raz pierwszy złożyło wniosek o ochronę międzynarodową - to wzrost o 115% w porównaniu z marcem 2021 r., wynikający głównie z dużej liczby Ukraińców uciekających przed rosyjską agresją. Liczba Ukraińców zgłaszających się o azyl po raz pierwszy wzrosła z 2370 osób w lutym do 12 875 w marcu (Guillot 2023). Przytoczone dane odnoszą się do tak zwanej legalnej migracji. Jest jednak druga strona medalu, czyli niekontrolowana migracja. To właśnie głównie nielegalne przekroczenia granic sprzyjają rozwojowi działalności terrorystycznej czy też szeroko rozumianej przestępczości zorganizowanej. Całkowita liczba nielegalnych przekroczeń granicy UE w 2021 r. wyniosła prawie 200 tys., czyli najwięcej od 2017 r. i o 78% więcej niż w tym samym okresie rok wcześniej, gdy wybuchła pandemia COVID-19. Liczba wykrytych przekroczeń granic wzrosła na wszystkich trasach nielegalnej migracji między 2020 a 2021 rokiem (Guillot 2023). W celu zobrazowania skali migracji w Polsce w roku 2022 warto sięgnąć do informacji zebranych przez Urząd do Spraw Cudzoziemców, z których wynika, że w pierwszych trzech kwartałach tego roku najwięcej wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej złożyli obywatele: Białorusi – 2,4 tys. osób, Ukrainy – 1,5 tys. osób, Rosji – 1,5 tys. osób, Iraku – 0,6 tys. osób oraz Afganistanu – 0,3 tys. osób. Miesiącem, w którym jak dotąd zarejestrowano najwięcej wniosków uchodźczych był marzec (Dudziak 2022).

Duża liczba migrantów w ostatnim czasie bardzo wzrosła i wzrastać będzie z roku na rok. Jeśli chodzi o Polskę jest to spowodowane przede wszystkim wojną na Ukrainie, która wybuchła w 2021 roku. Unia Europejska jest głównym celem migracji. Jak do tej wzrostowej tendencji migracji ma się liczba ataków terrorystycznych w UE mających miejsce w ostatnich latach? W lipcu 2022 roku Europol opublikował „European Union Terrorism Situation and Trend Report 2022”, z którego wynika, że „w 2021 r. nastąpił gwałtowny spadek nieudanych, udaremnionych

i przeprowadzonych ataków terrorystycznych mających miejsce na terytorium Unii Europejskiej. Ich liczba zmniejszyła się z 57 w 2020 r. do 15 w 2021 r. W zeszłym roku najczęściej ataków odnotowano we Francji (5), Niemczech (3) i Szwecji (2). Zdecydowana większość zdarzeń (11), według terminologii Europolu, została sklasyfikowana jako terroryzm dżihadystyczny. Trzy z nich przeprowadzono (Francja, Hiszpania i Niemcy), a osiem udało się udaremnić. Dotyczyły one: Francji, Szwecji, Węgier, Danii oraz Niemiec (European Union Terrorism Situation and Trend Report 2022).

Rys. 1. Cudzoziemcy składający wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce w 2022 roku. Dane w tysiącach

Źródło: Dane Urzędu do Spraw Cudzoziemców, opracowanie własne

Od 2016 roku ABW kilkakrotnie zatrzymywała osoby: przygotowujące zamachy terrorystyczne, zajmujące się finansowaniem ISIS, szerzące propagandę dżihadystyczną, radykalizujące innych ludzi lub zbierające fundusze dla Państwa Islamskiego. Działania ABW nakierowane były również na identyfikowanie i wydalenie z Polski tych cudzoziemców, którzy brali czynny udział w działaniach bojowych ISIS lub wspierali je. Na wniosek ABW kilkudziesięciu cudzoziemców związanych z islamskim terroryzmem opuściło w ostatnich latach Polskę (Żaryn 2021). Polska jak dotąd nie stała się bezpośrednim celem ataku terrorystycznego. Biorąc jednak pod uwagę skalę zagrożeń w środowisku międzynarodowym oraz ogromny napływ imigrantów do Polski w ostatnich latach, konieczne jest odpowiednie przygotowanie państwa na przeciwdziałanie potencjalnemu atakowi. Państwo powinno prowadzić skuteczną

politykę odstraszenia skierowaną w terrorystów, której głównym elementem jest system surowych kar.

Migracja a terroryzm na przykładzie Francji

Statystyki wskazują, że to Francja jest krajem, w którym najczęściej dochodzi do ataków terrorystycznych. I to właśnie Francja jest głównym kierunkiem jaki obierają imigranci. W 2018 roku aż 122 tysiące migrantów ubiegało się o azyl w tym kraju. Jednak po pamiętnym dla Francji roku 2015, status uchodźcy otrzymuje zaledwie 20 tys. osób rocznie na średnio 100 tys. ubiegających się. Co się więc dzieło z pozostałymi „statystycznymi 80 tys.”? Otóż, pozostawali oni w kraju nielegalnie, a w przypadku ich zatrzymania przez uprawnione do tego służby, byli deportowani. Byli też tacy, co postanowili na stałe osiedlić się w obozowiskach, mimo braku posiadania odpowiednich dokumentów.

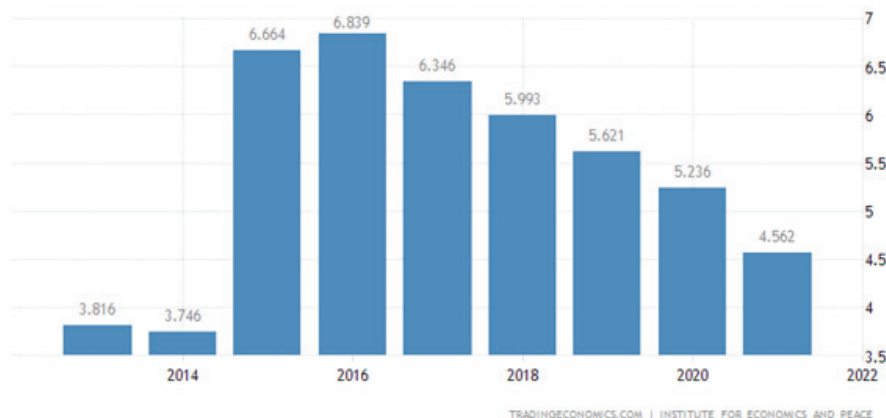
W przeciągu ostatnich kilkunastu lat we Francji doszło do wielu ataków terrorystycznych w których sprawcą był obcokrajowiec:

- a) 2010 roku w tym kraju miało miejsce aż 54 ataków, najgłośniejszym był atak z 16 marca członka ETA na francuskiego policjanta;
- b) w marcu 2012 roku radykalny wyznawca islamu wraz z dwoma współnikami dokonał dwóch zamachów (śmierć poniosło wówczas 11 osób);
- c) w 2013 roku francuski dżihadysta zaatakował francuskiego żołnierza, którego jak sam przyznał zamierzał zabić i co więcej, planował kolejne ataki w Londynie;
- d) w grudniu 2014 roku muzułmanin wjechał autem w tłum przechodniów, poważnie raniąc 13 osób;
- e) rok 2015 zapisał się w historii Francji, jako szczególnie naznaczony przez terroryzm. 7 stycznia 2015 roku dwóch uzbrojonych bojowników współpracujących z Al.-Kaidy z okrzykiem „Allahu akbar!” zaatakowało siedzibę paryskiego tygodnika „Charlie Hebdo”. W wyniku tego ataku śmierć poniosło 11 osób, tyło samo osób zostało rannych. 3 lutego muzułmański nożownik zaatakował trzech żołnierzy, zaś 20 lutego zwolennik Państwa Islamskiego ze śrubokrętem w rękę rzucił się na dwóch kierowców autobusu. 26 czerwca w miejscowości Isère (w pobliżu Lyonu) Yassin Salhi, obserwowany przez służby wywiadowcze od 2004 roku, zabił i odciął głowę swojemu szefowi. Po tym czynie zrobił sobie zdjęcie i wysłał przez komunikator WhatsApp do zwierzchnika w Syrii¹⁹³. Następnie próbował wysadzić fabrykę Air Products w Saint-Quentin-Fallavier, wjeżdżając furgonetką w butle gazowe machając przy tym flagami islamistów (Olech, Dutkiewicz 2021, s. 60). 13 listopada organizacja terrorystyczna jaką jest Państwo Islamskie, dokonała w Paryżu zamachów, w wyniku których zginęło aż

- 129 osób, a 350 odniosło poważne obrażenia. Były to pierwsze w historii Francji ataki dokonane przez samobójców. Tego dnia granice Francji zostały zamknięte, ogłoszono stan wyjątkowy;
- f) w lipcu 2016 roku kierujący ciężarówką Tunezyjczyk (mieszkający od kilku lat we Francji) wjechał w tłum ludzi. 86 osób zginęło, przeszło 400 zostało rannych. W dniach 19-20 listopada siedmiu muzułmanów pochodzenia tunezyjskiego, marokańskiego i afgańskiego zostało aresztowanych przez francuskie służby. Czterech z nich planowało ataki w Paryżu – na jarmark bożonarodzeniowy na Polach Elizejskich, park rozrywki Disneyland, stacje metra oraz kościoły. Trzech pozostałych planowało zaatakować mieszkańców i turystów podczas jarmarków bożonarodzeniowych w Marsylii²¹³. W 2016 roku w atakach terrorystycznych w Republice Francuskiej zginęło w sumie 90 osób, a 493 zostały ranne. W przeciągu dwóch lat (2015-2016) w wyniku takich wydarzeń zostało rannych blisko 1000 osób (Olech, Dutkiewicz 2021, s. 60);
 - g) w 2017 roku nielegalny imigrant pochodzący z Tunezji (członek Państwa Islamskiego) zaatakował na dworcu kolejowym dwie studentki. Obie zginęły od ciosów nożem;
 - h) w grudniu 2018 roku na jarmarku bożonarodzeniowym w Strasburgu doszło do ataku terrorystycznego, w wyniku którego śmierć poniósł Polak. Był on jedną z 5 ofiar śmiertelnych;
 - i) w 2019 roku w centrum miejscowości Lyon terrorysta zostawił torbę z ładunkiem wybuchowym. Liczba rannych to 17 osób. Co znamienne sprawcą był nielegalny imigrant, który przybył do Francji w 2017 roku;
 - j) 25 września 2020 roku młody Pakistańczyk zranił dwie osoby i próbował podpalić siedzibę gazety, na której ramach opublikowana została karykatura Mahometa. 16 października

Czeczen pochodzenia rosyjskiego obciął głowę nauczycielowi historii jednej z paryskich szkół, który na swoich lekcjach pokazywał karykatury Mahometa. 29 października 2020 roku imigrant obywatelstwa tunezyjskiego zabił trzy osoby, co było prawdopodobnie odpowiedzią na wezwanie ISIS do ataków.

Czy przytoczone wydarzenia nie miałyby miejsca, gdyby we Francji przebywało mniej imigrantów? Tak. Nieszczęsne lub całkowicie otwarte granice, stale rozwijające się technologie stwarzają możliwość wzrostu liczby ataków terrorystycznych.

Rys. 2. Wskaźnik terroryzmu we Francji
 Źródło: Institute for Economics and Peace

Na podstawie danych zebranych przez Institute for Economics and Peace, można zauważyć że globalny indeks terroryzmu we Francji ma w ostatnich latach ma tendencję spadkową. Jest to spowodowane pandemią, która znacznie zahamowała przemieszczanie się osób. Tak więc wstrzymana migracja przyczyniła się do spadku ataków terrorystycznych. Każdy wynik zaprezentowany na powyższym wykresie to suma całkowitej liczby ataków terrorystycznych w danym roku, całkowita liczba ofiar śmiertelnych, całkowita liczba ofiar z obrażeniami powstałymi na skutek ataków terrorystycznych oraz liczba zakładników. Tak więc wynik 4,562 odnotowany w roku 2021 w porównaniu do lat poprzednich oznacza mniejszą liczbę ataków i ofiar.

Globalny Indeks Terroryzmu mierzy bezpośredni i pośredni wpływ terroryzmu, w tym jego wpływ na liczbę ofiar śmiertelnych, obrażeń, szkód majątkowych i następstw psychologicznych. Jest to złożona ocena, która klasyfikuje kraje według wpływu terroryzmu od 0 (brak wpływu) do 10 (największy wpływ) (*France terrorism index 2022*).

Analiza działalności terrorystycznej

Przyjmowanie uchodźców związane jest z ryzykiem zaproszenia do swojego państwa terrorysty. Rozwój transgranicznej działalności przestępczej, notowany jest w wielu regionach świata i jest konsekwencją zwiększonej mobilności ludzi, spowodowanej otwieraniem granic państwowych, co z kolei towarzyszy pogłębiającej się integracji gospodarczej (Wawrzusiszyn 2012, s. 126). Zdarza się, że członkowie organizacji terrorystycznej wykorzystują fale migracji, odgrywają rolę poszkodowanych uchodźców szukających schronienia, obniżając tym czujność służb

odpowiedzialnych za kontrolę migracji. Takie działanie z jednej strony pokazuje wysoki poziom determinacji w dążeniu do osiągnięcia celu, ale z drugiej strony daje świadectwo o słabości danej grupy terrorystycznej. Uciekanie się do takiej dość prymitywnej metody zarezerwowane jest dla bojowników znajdujących się na niskim szczeblu w hierarchii organizacji. Ci, będący na samym szczycie tejże drabiny, granice przekraczają w „bezpieczny” sposób. Sfałszowanie paszportów czy innych dokumentów personalnych dla wyspecjalizowane komórki terrorystyczne jest bułka z masłem. Wybitny amerykański politolog Robert S. Leiken wyodrębnił dwie strategie wykorzystania migracji do dostępu do państwa, które ma być celem ataku terrorystycznego:

- 1) użycie tzw. grup uderzeniowych, które mają za zadanie przedostanie się na terytorium danego państwa. Jako przykład takiego działania można podać ataki z 11 września 2002 roku, kiedy to kilkunastu obcokrajowców w legalny sposób przekroczyło granice USA i w kilka miesięcy potem dokonało ataków;
- 2) wykorzystanie tzw. uspiionych komórek. Mowa tu o grupach osób już od jakiegoś czasu żyjących na terytorium państwa obranego za cel i które po wezwaniu, dokonują ataku. Tak właśnie było w przypadku ataku w Londynie w 2005 roku.

Zamachy przeprowadzone na terenie Unii Europejskiej przez migrantów to m.in.:

- zamach w metrze w Londynie z 7 lipca 2005 r. przeprowadzony przez trzech młodych (18, 22 i 30 lat) imigrantów drugiego pokolenia, urodzonych już w państwie przyjmującym. Znajomi sprawców byli zaskoczeni: opisywali ich jako osoby pomocne i otwarte, nic nie wskazywało na to, że byli uwikłani w działalność terrorystyczną i planowali zamach;
- skutecznie zrealizowany w Paryżu w 2016 r. atak na posterunek policji w dzielnicy Goutte d’Or, która jest głównie zamieszkiwana przez osoby pochodzące z Afryki Północnej i Afryki Subsaharyjskiej. Sprawca miał ponad 20 tożsamości w siedmiu krajach. Ubiegał się o azyl jako uciekinier z Iraku lub Syrii. Przebywał w obozie dla uchodźców w Recklinghausen;
- zamach w Nicei w 2016 r. przeprowadzony przez imigranta, obywatela Tunezji, który miał kartę stałego pobytu i pozwolenie na pracę (Piasecka, Maniszewska, Borkowska 2022, s. 68-69).

Nawet po pobieżnej analizie powyższych przykładów zamachów widać, że kwestia legalności pobytu czy nawet pochodzenie terrorysty nie są tu kluczowe. Wiele zamachów we Francji zostało dokonanych przez obywateli tego kraju, mówiących płynnie po francusku, pracujących i płacących podatki. Okazało się, że terroryzm jako idea działania lub ewentualnie cel życia może być umotywowaniem dla każdego. Przyczyną zaangażowania się w działalność terrorystyczną, a tym samym radykalizacji danej osoby, może być historia życia przodków, wyznawana religia czy też identyfikowanie się terrorysty z ojczyzną, która niekoniecznie pokrywa się

z miejscem zamieszkania. Zamachowcy mimo europejskiego obywatelstwa, m.in. angielskiego, francuskiego, belgijskiego czy hiszpańskiego, podejmowali działania określane współcześnie jako dżihadystyczne (podejmowanie walki z tyranem lub najeźdźcą) (Olech, Dutkiewicz 2021, s. 32). Poczucie wyobcowania spowodowane przepaścią związaną z brakiem wykształcenia, świadomość niemożności podjęcia zajęcia zarobkowego, skłania imigrantów do tak radykalnych posunięć jak współpraca z grupami terrorystycznymi. Nie bez znaczenia jest także fakt, że to kraje o dużej populacji, dające terrorystom możliwość rekrutacji większej ilości osób oraz większy zasięg rozgłosu medialnego (bardzo dużo ofiar), są w szczególności narażone na atak terrorystyczny. Odzwierciedlają to między innymi działania podejmowane w pobliżu obiektów sportowych, centrów handlowych, miejsc rozrywki czy uczęszczanych szlaków komunikacyjnych, takie jak ataki w Brukseli, Londynie, Manchesterze, Paryżu czy Sztokholmie (Wojciechowski 2021).

Finansowanie terroryzmu

Rys. 3. Źródła finansowania terroryzmu

Źródło: Opracowanie własne

Terroryzm jest bardzo kosztownym przedsięwzięciem. Finansowanie działalności komórek terrorystycznych, opłacenie ludzi, zakupu broni oraz fałszywych dokumentów czy wreszcie zorganizowanie podróży do miejsca wybranego jako cel ataku związane jest z dużymi nakładami pieniężnymi. Terroryci środki finansowe

czepią z dwóch źródeł: z działalności przestępczej oraz ze źródeł legalnych. Do pierwszej kategorii z pewnością można zaliczyć nielegalny handel. Mowa tu przede wszystkim o handlu narkotykami, bronią, podróbkami markowych towarów czy nawet diamentami (z czerpania korzyści z obrotu diamentami wysławiła się np. Al.-Kaida). Działalność przestępcza to także szantaże, kradzieże, wymuszanie płatności specjalnego podatku. Legalne źródła finansowania terroryzmu to między innymi korzystanie ze wsparcia organizacji charytatywnych oraz prywatnych darczyńców. Terroryści wykorzystują organizacje charytatywne ze względu na ich wiarygodność i pozytywny odbiór przez społeczeństwo. Organizacje charytatywne mogą być wykorzystywane przez ugrupowania terrorystyczne na trzy sposoby:

- 1) organizacja charytatywna prowadzi działalność statutową, ale część pozyskiwanych środków przekazuje terrorystom;
- 2) organizacja charytatywna jest jedynie kamuflażem, całość zaś pozyskiwanych przez nią środków przekazywana jest na działania ugrupowań terrorystycznych;
- 3) organizacja prowadzi działalność charytatywną, jednak pomoc udzielana jest przez punkty kontrolowane przez członków ugrupowania terrorystycznego, dzięki czemu beneficjenci mają wrażenie, że otrzymują ją od ugrupowania terrorystycznego, co przynosi wymierne efekty propagandowe (Pomianowski, Maćkowiak 2012, s. 75). Innym przykładem legalnego źródła finansowania działalności terrorystycznej jest wsparcie od państwa, które ze względów politycznych decyduje się na udzielenie takiej pomocy.

Działalność terrorystyczna na terenie Unii Europejskiej ujawnia swego rodzaju paradoks jednego z głównych wartości UE. Jedna strona medalu to sprzyjanie wręcz nieograniczonemu przemieszczaniu się ludności, co z kolei sprzyja integracji państw Unii, jak i daje większe możliwości terrorystom. Druga strona to próba ograniczenia, utrudnienia międzypaństwowego poruszania się obywateli UE. Takie działanie mocno uderza w jedno z najważniejszych praw, jakie przysługuje obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, ale jest też próbą zahamowania terroryzmu migracyjnego.

Przeciwdziałanie terroryzmowi

Współczesny terroryzm globalny jest głównie sprawą operacji bezwzględnej w swoich poczynaniach Al-kaidy. Celem tej organizacji jest wywoływanie maksymalnego strachu i zniszczenia. Obawa przed kolejnymi atakami powoduje w społeczeństwach psychozę strachu, które stara się wymusić na rządach swoich państw podjęcie działań zapewniających bezpieczeństwo. Z tej presji często wynika także bezradność prawa wobec terrorystów w obawie przed ich zemstą i działaniami odwetowymi (Zagórska 2017, s. 42).

Co więc powinna zrobić Unia Europejska, jakie podjąć działania? Kluczowe wydaje się być stałe rozwijanie współpracy i skuteczności komunikacji pomiędzy służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo migracji poszczególnych państw członkowskich. Prowadzenie kontroli osób przekraczających granice, nie jest wystarczająco skuteczne, skoro terroryści wiedzą jak oszukać kontrolera. Aby osiągnąć swoje cele, terroryści będą potrzebować dostępu do dokumentów podróży, które mogą wprowadzić w błąd władze. Dlatego niezwykle ważne jest, aby obserwować wszystkich członków i potencjalnych członków organizacji terrorystycznych, ponieważ jest to jedyny sposób, w jaki będziemy w stanie wykryć sfałszowane dokumenty podróży (Molnar 2019, s. 142). Słynny cytat z jeszcze słynniejszej książki „Sztuka wojny” głosi „poznanie innych i poznanie siebie to zwycięstwo bez ryzyka. Poznanie otoczenia i poznanie sytuacji to zwycięstwo całkowite” (Pin, Tzu 2021). Chcąc prowadzić skuteczną politykę antyterrorystyczną, należy zrozumieć sposób działania terrorysty. Państwo chcące chronić swoich obywateli przed migracją terrorystyczną, powinno dążyć do stwarzania służbom jak najnowocześniejszego zaplecza technicznego oraz informatycznego, prowadzić szkolenia o charakterze międzynarodowym, aby ta wiedza specjalistyczna była uaktualniania zgodnie z ciągłymi zmianami w sferze zagrożeń globalnych. Najważniejszym czynnikiem mogącym zahamować rozwój terroryzmu, jest współpraca międzynarodowa. Tylko komunikacja na najwyższym poziomie skuteczności, wypracowanie wspólnych zasad co do działań prewencyjnych i sposobu kontroli granicznej, może utrudnić przemieszczanie się terrorystów, nie godząc tym samym w podstawowe wartości Unii Europejskiej. Niezwykle istotnym elementem walki państwa z terroryzmem jest zaszczepienie świadomości zagrożenia oraz konieczności alarmowania władzy o potencjalnym niebezpieczeństwie w społeczności międzynarodowej. W czasach, kiedy to Internet rządzi światem, a media społecznościowe są głównym komunikatorem, należy je wykorzystywać do zbierania informacji o terrorystach. Takie działania są wprowadzane nie tylko we Francji, lecz także w innych państwach, np. Austrii. Podczas ataku terrorystycznego w Wiedniu 2 listopada 2020 r., gdy policja ścigała terrorystę, o jego ruchach informowały postronne osoby. Austriackie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zdecydowało, żeby osoby widzące terrorystów udostępniły informacje za pomocą specjalnego formularza na stronie, co miało ułatwić służbom lokalizację zagrożenia. Tamtejsze służby prosiły, aby nie umieszczać informacji w mediach społecznościowych – co mogło prowadzić do dezinformacji – tylko aby przekazać dane bezpośrednio do policji, która zweryfikowane informacje o zagrożeniach kolportowała dla obywateli (Olech 2022, s. 153).

Wnioski

W zależności od panujących warunków terroryzm jako metoda walki ciągle ewoluuje. Terrorysty udoskonalają swoje metody działania, korzystając chociażby z najnowszych zdobyczy technologii, zwiększając aktywność w cyberprzestrzeni. W odniesieniu do postawionych na wstępie problemów badawczych, można śmiało powiedzieć, że migracja i terroryzm są ze sobą powiązane. Państwa członkowskie UE cieszące się z dobrobytu to idealne obszary przyciągające migrantów. Jednocześnie to miejsca, gdzie wielu migrantów nie adaptowało się do nowych warunków kulturowych i społecznych, przez co są szczególnie podatni na oddziaływanie propagandy ideologicznej uzasadniającej terroryzm. Terrorysty wykorzystują migrację za pomocą tzw. grup uderzeniowych oraz uszpionych komórek. Duże napływy imigrantów powodują wzrost nastrojów o podłożu radykalnym czy ksenofobicznym. Przedstawiony w artykule przypadek Francji pokazuje, że stosunki między władzą a społeczeństwem są wtedy osłabione, powstaje swego rodzaju brak społecznej spójności, co ostatecznie doprowadza do niszczycielskich protestów społecznych, a nawet ataków terrorystycznych.

Nie da się całkowicie wyeliminować zagrożeń, które niosą ze sobą ruchy migracyjne. Można je ograniczyć. Odpowiedź na pytanie, czy większy przepływ ludności powoduje wzrost liczby ataków terrorystycznych z pewnością nie jest łatwym zadaniem. Z jednej strony zdecydowana większość terrorystów odpowiedzialnych za ataki w państwach Unii Europejskiej czy też w Stanach Zjednoczonych byli to imigranci lub ich potomkowie. W opinii publicznej widoczne jest zjawisko utożsamiania terroryzmu z działalnością radykalnych ugrupowań islamskich. Z drugiej strony osoby zaangażowane w działania o charakterze terrorystycznym stanowią znikomą część migrantów, z których zdecydowana większość to osoby podejmujące pracę i skutecznie wypełniające lukę demograficzną na europejskim rynku pracy.

Na podstawie przedstawionej w tym artykule analizy można sformułować wniosek, iż ograniczenie migracji nie jest możliwe, co więcej z powodów klimatycznych i politycznych będzie się ona tylko nasilać. Zależność między migracją i terroryzmem znajduje potwierdzenie w danych liczbowych, jednak sformułowanie tezy, że im większa imigracja, tym większy terroryzm byłoby zbyt dużym uproszczeniem. Europejski rynek pracy potrzebuje migrantów, jednocześnie niezbędna jest skuteczna polityka ukierunkowana na skuteczną walkę z ideologiczną indoktrynacją popychającą głównie ludzi młodych i wykluczonych do działań niezgodnych z prawem. Niezbędna jest także wymiana informacji między krajami europejskimi pozwalająca monitorować zagrożenia i podejmować skuteczne działania zapobiegawcze. Tylko skuteczna, interdyscyplinarna profilaktyka obejmująca edukację, politykę społeczną, prewencję może skutecznie ograniczać ryzyko terroryzmu.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Aleksandrowicz, T. R., 2022. Prognozowanie zagrożeń terrorystycznych. Aspekty metodologiczne. Warszawa: Difin.
- [2] Cymerski, J., 2001. Wybrane aspekty terroryzmu niekonwencjonalnego. Warszawa: Difin.
- [3] Dudziak, J., Białorusini na czele statystyk dotyczących postępowań uchodźczych [online], Urząd do Spraw Uchodźców. Dostępne pod adresem: <https://udsc.prowly.com/212094-bialorusini-na-czele-statystyk-dotyczacych-postepowan-uchodzacych> [dostęp: 31 stycznia 2023].
- [4] Europol, European Union Terrorism Situation and Trend Report 2022.
- [5] France terrorism index 2022. Dostępne pod adresem: <https://tradingeconomics.com/france/terrorism-index> [dostęp: 14 lutego 2023].
- [6] Glossary on Migration, 2nd ed., 2011. red. R. Perruchoud, J. Redpath-Cross, International Migration Law Series, 25. International Organization for Migration. Geneva.
- [7] Guillot, J., Odpowiedź UE na wyzwanie migracji [online], Parlament Europejski. Dostępne pod adresem: <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20170629STO78632/migracja-w-europie> [dostęp: 31 stycznia 2023].
- [8] Kitler, W., Marszałek, M., 2014. Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe wobec wyzwań współczesnego świata. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej.
- [9] Lidel, K., Piasecka, P., 2004. Współpraca międzynarodowa w zwalczaniu terroryzmu. Warszawa: Difin.
- [10] Molnar, A., 2019. Travel Documents in Use by Terrorists. „Internal Security”, 11(1), 133-145.
- [11] Olech, A., Dutkiewicz, P., 2021. Zagrożenia terrorystyczne dla Francji i Polski. Poznań: Wydawnictwo Kontekst.
- [12] Olech A. Unikalne rozwiązania Republiki Francuskiej w walce z terroryzmem i radykalizacją, „Terroryzm – studia, analizy, prewencja” półrocznik ABW.
- [13] Piasecka, P., Maniszewska, K., Borkowski, R., 2022. Dwie dekady walki z terroryzmem. Warszawa: Difin.
- [14] Pin, S., Tzu, S., 2022, Sztuka wojny. Onepres.
- [15] Pomianowski P., Maćkowiak E., 2012. Zwalczanie finansowania terroryzmu w świetle prawa obowiązującego w Polsce i we Francji. Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego 6 (4), 72-94.
- [16] Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego. 2008. Warszawa, Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej.
- [17] Wawrzusiszyn, A, 2012. Wybrane problemy transgranicznego bezpieczeństwa Polski. Warszawa: Difin.
- [18] Wojciechowski, S., 2021, Współczesne oblicze terroryzmu w Unii Europejskiej [online], Rządowe Centrum Bezpieczeństwa. Dostępne pod adresem: <https://archiwum.rcb.gov.pl/wspolczesne-oblicze-terroryzmu-w-unii-europejskiej> [dostęp: 30 stycznia 2023].
- [19] Zagórska, A., 2017. Bezsilność prawa wobec współczesnych zagrożeń asymetrycznych – nielegalna migracja jako źródło terroryzmu. Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego, 11 (2), 39-53.
- [20] Żaryn, S., Terroryzm aktualnym wyzwaniem. Rządowe Centrum Bezpieczeństwa [online]. Dostępne pod adresem: <https://www.gov.pl/web/rcb/terroryzm-aktualnym-wyzwaniem> [dostęp: 30 stycznia 2022].